

Το Koha και η προσπάθεια εξελληνισμού του

Γεωργία Κατσαρού

Βιβλιοθηκονόμος, Διεθνές Κέντρο Ελληνικών και Μεσογειακών Σπουδών

Πλατεία Σταδίου 5, 11635, Αθήνα, 210 7560749

gkatsa@dikemes.edu.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στην παρούσα εισήγηση περιγράφεται τι είναι ελεύθερο λογισμικό και λογισμικό ανοικτού κώδικα και ποια τα πλεονεκτήματα και μειονεκτήματά του. Παρουσιάζεται το ολοκληρωμένο σύστημα Koha 3.X, οι υπομονάδες του, μέρος των χαρακτηριστικών του και ο Δημόσιος Κατάλογος. Δίνονται παραδείγματα χρήσης του από δημοτικές βιβλιοθήκες και στο τέλος αναφέρεται η προσπάθεια εξελληνισμού του και τι εργασίες έχουν γίνει μέχρι τώρα.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: δημοτικές βιβλιοθήκες, ελεύθερο λογισμικό, λογισμικό ανοικτού κώδικα, ολοκληρωμένα συστήματα βιβλιοθηκών, koha

ABSTRACT

The current presentation begins with a description of free software and open source software, its positives and drawbacks. It continues with a presentation of the integrated library system Koha, its modules, part of its features and the OPAC. There are examples of its usage by public libraries and finally there is a report about the Greek projects for localization.

KEYWORDS: free software, integrated library systems, koha, open source software, public libraries

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τον τελευταίο καιρό έχει ξεκινήσει να υπάρχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον στη χρήση ελεύθερου λογισμικού/λογισμικού ανοικτού κώδικα (στη συνέχεια ελ/λακ) στις βιβλιοθήκες. Αυτό οφείλεται ανάμεσα σε άλλους λόγους στο χαμηλό του κόστος και στην ελευθερία που μας προσφέρει να το παραμετροποιήσουμε στις δικές μας ανάγκες. Τα ελ/λακ που μπορούν να χρησιμοποιηθούν από τις βιβλιοθήκες ποικίλουν και πλέον υπάρχουν διαθέσιμες λύσεις σχεδόν για κάθε ανάγκη. Μπορούμε να βρούμε από λογισμικό διαχείρισης περιεχομένου και κοινωνικής δικτύωσης μέχρι λογισμικό για την εγκατάσταση και διαχείριση ιδρυματικών αποθετηρίων. Έτσι, σε ένα αριθμό βιβλιοθηκών έχουν αρχίσει σιγά-σιγά να το εμπιστεύονται, να το δοκιμάζουν και να αντικαθιστούν το αντίστοιχο ιδιόκτητο λογισμικό με αυτό.

ΕΛΕΥΘΕΡΟ ΛΟΓΙΣΜΙΚΟ/ΛΟΓΙΣΜΙΚΟ ΑΝΟΙΚΤΟΥ ΚΩΔΙΚΑ

Το ελ/λακ είναι το λογισμικό που διατίθεται με ειδικές άδειες οι οποίες δίνουν την ελευθερία στους χρήστες να το επεξεργαστούν, να το τροποποιήσουν και να συμβάλλουν σε αυτό με σκοπό τη βελτίωσή του. Στην ανάπτυξη των ελ/λακ μπορούν να συμβάλλουν είτε μεμονωμένα άτομα είτε εταιρείες και την υποστήριξή τους την κάνουν πάλι είτε ελεύθεροι επαγγελματίες είτε εταιρείες. (ΕΛ/ΛΑΚ)

Ελεύθερο Λογισμικό είναι το λογισμικό του οποίου η άδεια χρήσης διασφαλίζει στους χρήστες την ελευθερία να εκτελέσουν το πρόγραμμα για οποιονδήποτε σκοπό, να μελετήσουν τον τρόπο λειτουργίας του και να το προσαρμόσουν στις ανάγκες τους, να αναδιανέμουν αντίγραφά του και να το βελτιώσουν και να διανείμουν τις βελτιώσεις αυτές έτσι ώστε να επωφεληθεί ολόκληρη η κοινότητα του λογισμικού (Λειτουργικό Σύστημα GNU).

Λογισμικό Ανοικτού Κώδικα είναι το λογισμικό του οποίου οι όροι διάθεσης πρέπει να συμφωνούν με τα ακόλουθα κριτήρια:

- Ελεύθερη επαναδιάθεση.
- Πηγαίος κώδικας. Ο πηγαίος κώδικας πρέπει να περιλαμβάνεται στο πρόγραμμα και πρέπει να επιτρέπεται η διάθεση του προγράμματος είτε σε πηγαίο κώδικα είτε σε μεταγλωττισμένη μορφή.
- Παραγόμενα έργα. Πρέπει να επιτρέπονται οι αλλαγές και παραγόμενα έργα από την άδεια χρήσης. Επίσης, πρέπει να υπάρχει η δέσμευση, τα παραγόμενα έργα να διανέμονται με τους ίδιους όρους όπως η άδεια χρήσης του αρχικού λογισμικού.
- Ακεραιότητα του πηγαίου κώδικα του συγγραφέα. Η άδεια χρήσης μπορεί να απαγορεύει τη διανομή του πηγαίου κώδικα μετά την τροποποίησή του, μόνο αν επιτρέπεται η διανομή των βελτιωτικών αρχείων (patches) μαζί με τον κώδικα έτσι ώστε να γίνεται η τροποποίηση του προγράμματος κατά το χρόνο δημιουργίας. Επίσης, η άδεια πρέπει να επιτρέπει τη διανομή λογισμικού που έχει παραχθεί από τροποποιημένο κώδικα και μπορεί να απαιτεί να δίνεται διαφορετικό όνομα ή έκδοση στα παραγόμενα έργα.
- Καμία διάκριση ενάντια σε πρόσωπα ή ομάδες.
- Καμία διάκριση ενάντια σε πεδία χρήσης.
- Διανομή της άδειας χρήσης. Τα δικαιώματα του προγράμματος πρέπει να έχουν ισχύ για όλα τα άτομα στα οποία αναδιανέμεται, χωρίς να χρειάζεται να χρησιμοποιούν κάποια επιρόσθητη άδεια.

- Η άδεια χρήσης δεν πρέπει να είναι συγκεκριμένη για ένα προϊόν. Τα δικαιώματα του προγράμματος δεν πρέπει να εξαρτώνται από το αν είναι μέρος μίας συγκεκριμένης διανομής λογισμικού.
- Η άδεια δεν πρέπει να περιορίζει άλλα λογισμικά που διανέμονται με αυτό.
- Η άδεια χρήσης πρέπει να είναι τεχνολογικά ουδέτερη. Δεν πρέπει να επιβάλλεται η χρήση συγκεκριμένων τεχνολογιών και διεπαφών (ΕΛ/ΛΑΚ) (Open Source Initiative)

Πλεονεκτήματα

Το κόστος εγκατάστασης και συντήρησης είναι πολύ χαμηλό έως και μηδαμινό και σε αντίθεση με το ιδιόκτητο λογισμικό δεν υπάρχει ο φόβος να χαθεί το ποσό που επενδύσαμε σε εξοπλισμό, εκπαίδευση προσωπικού και μετανάστευση δεδομένων σε περίπτωση που ο κατασκευαστής δεν εκπληρώσει αυτά που υποσχέθηκε. Το λογισμικό δεν είναι «κλειδωμένο» από τον κατασκευαστή (vendor lock-in) και οι χρήστες έχουν πρόσβαση και στον πηγαίο κώδικα αλλά και στα δεδομένα που αποθηκεύονται σε αυτό.

Το ελ/λακ είναι τις περισσότερες φορές συμβατό με τα διεθνή πρότυπα, οι όροι άδειας χρήσης του είναι ευνοϊκότεροι και μπορούμε να το προσαρμόσουμε στις δικές μας ανάγκες. Γίνεται αξιολόγηση του κώδικα από τους προγραμματιστές που εργάζονται σε αυτό και σε περίπτωση που η κοινότητα που συνεισφέρει σε αυτό είναι μεγάλη αναπτύσσεται γρηγορότερα από το ιδιόκτητο λογισμικό. Τέλος, επιλέγουμε εμείς ποιος θέλουμε να προσφέρει την τεχνική υποστήριξη και σε περίπτωση που δεν θέλουμε να έχουμε επί πληρωμή υποστήριξη υπάρχει διαθέσιμη δωρεάν υποστήριξη και βοήθεια στο Διαδίκτυο μέσω των καταλόγων αλληλογραφίας, των φόρουμ συζητήσεων και της τεκμηρίωσης που προσφέρουν άλλοι χρήστες. (Muir 2005) (Riewe 2008)

Μειονεκτήματα

Υπάρχει λιγότερη ευκολία στη χρήση καθώς πολλές λειτουργίες πρέπει να τις ανακαλύψουμε από μόνοι μας και ως εκ τούτου απαιτείται να υπάρχει εξοικείωση με την τεχνολογία. Σε πολλές περιπτώσεις απαιτούνται τεχνικές γνώσεις για την εγκατάσταση και την υποστήριξη και μερικές φορές υπάρχει μεγαλύτερο εργατικό κόστος καθώς θα πρέπει να υπάρχει προσωπικό που θα αφιερωθεί στη διαχείριση και χρήση του. Επίσης, δε γνωρίζουμε αν το λογισμικό θα εξελιχθεί περαιτέρω και σε περίπτωση που η κοινότητά του είναι μικρή έχει λιγότερα προηγμένα χαρακτηριστικά (Riewe 2008).

ΤΟ ΚΟΗΑ

Το Koha είναι το πρώτο σύστημα διαχείρισης βιβλιοθηκών ανοικτού κώδικα. Στη γλώσσα Μαόρι σημαίνει δώρο και αναπτύχθηκε το 1999 από μία ομάδα προγραμματιστών της εταιρείας Katipo Communications στη Νέα Ζηλανδία για λογαριασμό της βιβλιοθήκης Horowhenua Library Trust. Πριν το Koha, στην Horowhenua Library Trust χρησιμοποιούσαν ένα πρόγραμμα το οποίο πρώτον είχε σταματήσει να αναπτύσσεται και δεύτερον δεν ήταν συμβατό με τα διεθνή πρότυπα. Η λύση της αγοράς, προσαρμογής και συντήρησης ενός ιδιόκτητου λογισμικού ήταν εκτός συζήτησης λόγω του πολύ μεγάλου κόστους.

Το Koha είναι γραμμένο στη γλώσσα προγραμματισμού Perl και για την εγκατάστασή του απαιτούνται ο διακομιστής παγκόσμιου ιστού Apache και ο διακομιστής βάσης δεδομένων MySQL. Για να εγκατασταθεί και να λειτουργήσει σωστά η εγκατάσταση συστήνεται να γίνει σε κάποια διανομή του λειτουργικού συστήματος Linux. Τα υπόλοιπα τερματικά στα οποία θα γίνεται χρήση του Koha μπορούν να χρησιμοποιούν κάποιο άλλο λειτουργικό όπως π.χ. τα Windows. Η διαχείρισή του γίνεται από περιβάλλον Web μέσω του περιηγητή ιστοσελίδας. Τον Ιανουάριο του 2008 κυκλοφόρησε η 3^η έκδοση του προγράμματος με ανανεωμένη εμφάνιση και νέες λειτουργίες που ανταποκρίνονται στις σύγχρονες ανάγκες.

Στο Koha συνεισφέρουν προγραμματιστές, μεταφραστές και βιβλιοθηκονόμοι οι οποίοι συνιστούν μία ζωντανή κοινότητα πρόθυμη να απαντήσει, να συζητήσει και να βρει λύσεις για τυχόν ερωτήματα και προβλήματα που έχουν οι χρήστες του συστήματος. (Koha) (Eyler 2003)

ΚΟΗΑ ΚΑΙ ΔΗΜΟΤΙΚΕΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ

Σύμφωνα με τα στοιχεία του Library Technology Guides, οι δημοτικές βιβλιοθήκες που χρησιμοποιούν το Koha παγκοσμίως ανέρχονται στις 374 από τις οποίες 262 συνεργάζονται με εξειδικευμένες εταιρίες για την υποστήριξή του και 112 το λειτουργούν με τεχνική υποστήριξη από δικό τους προσωπικό (Library Technology Guides).

Στο άρθρο «700 Dollars and a Dream» η BWS Johnson εξιστορεί την περίπτωση της δημοτικής βιβλιοθήκης όπου εργάζεται και στην οποία ζήτησε από το Διοικητικό Συμβούλιο να χρησιμοποιήσει 700 δολάρια για να δοκιμάσει το Koha. Η βιβλιοθήκη δεν ήταν αυτοματοποιημένη και εξήγησε ότι απλά ήθελε να δοκιμάσει αυτό το λογισμικό σε έναν υπολογιστή και αν κάτι πήγαινε στραβά τότε απλά θα αφαιρούσαν το πρόγραμμα χωρίς να υπάρχει επίπτωση σε κάτι. Η βιβλιοθήκη τελικά έκανε την εγκατάσταση της 2.Χ έκδοσης με τη

βοήθεια κάποιου προγραμματιστή, έμεινε ικανοποιημένη και συνέχισε να χρησιμοποιεί το Koha (Johnson 2007) .

Πολλές από τις δημοτικές βιβλιοθήκες που χρησιμοποιούν Koha ανήκουν σε κοινοπραξία με πιο γνωστή και πιο παλιά αυτή της «Athens County Public Libraries» στην οποία συμμετέχουν επτά βιβλιοθήκες με κεντρική τη Nelsonville Public Library που χρησιμοποιεί το Koha από το 2002. Ξεκίνησαν να χρησιμοποιούν το Koha πειραματικά θέλοντας να διαπιστώσουν αν η βιβλιοθήκη μπορούσε να λειτουργήσει ικανοποιητικά με λογισμικό ανοικτού κώδικα. Το πείραμα πέτυχε και η βιβλιοθήκη εκτός από χρήση του προγράμματος συνεισφέρει και στην ανάπτυξή του. Ανάμεσα στα συμπεράσματά τους συγκαταλέγεται ότι η χρήση ελ/λακ απαιτεί δέσμευση και πολλή εργασία μέχρι να καταλάβει το προσωπικό τη φιλοσοφία του λογισμικού (Eyler and Hedges 2003). Ο τρόπος με τον οποίο εκμεταλλεύονται τις δυνατότητες του λογισμικού είναι αξιοσημείωτος καθώς στη σελίδα του καταλόγου προβάλλονται, με την παρουσίαση εξώφυλλων, τα νέα και τα αναμενόμενα αποκτήματα, σύνδεσμοι προς τα ηχητικά βιβλία, και παρουσίαση του βιβλίου της εβδομάδας. Επίσης, προσφέρουν βιβλιογραφικές λίστες δημοφιλών θεμάτων όπως μαγειρική και Άγγλοι συγγραφείς (Athens County Public Libraries Catalog).

Το 2008, η Δημοτική Βιβλιοθήκη του Δελχί, μία βιβλιοθήκη με πολλά παραρτήματα και με 1,5 εκατομμύριο βιβλία, ανακοίνωσε τη πλήρη χρήση του Koha, χωρίς εξωτερική υποστήριξη. Η διαδικασία αλλαγής στο νέο λογισμικό ξεκίνησε λίγα χρόνια πριν και συμπεριλάμβανε τη μετατροπή των εγγραφών από CDS/ISIS σε MARC21 και μετανάστευσή τους στο Koha. Σήμερα εξακολουθούν να χρησιμοποιούν το Koha και να συνεισφέρουν ενεργά στην ανάπτυξή του (Access 2008).

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ KOHA 3.X

Τα λειτουργικά χαρακτηριστικά του Koha συναγωνίζονται αυτά που προσφέρουν τα σύγχρονα ιδιόκτητα λογισμικά. Στη συνέχεια θα αναφερθούν συνοπτικά τα πολύ βασικά αλλά πρέπει να τονιστεί ότι είναι μόνο μέρος των δυνατοτήτων του προγράμματος.

Διαχείριση και παραμετροποίηση

Η διαχείριση και η παραμετροποίηση γίνεται από τον διαχειριστή ή τους διαχειριστές του συστήματος και είναι η πρώτη εργασία που πρέπει να κάνουμε

προτού αρχίσουμε να χρησιμοποιούμε το σύστημά μας. Είναι χρονοβόρα, πρέπει να γίνει με προσοχή αλλά γίνεται μία φορά και στη συνέχεια μπορούν να γίνουν διορθώσεις.

Η διαχείριση χωρίζεται στις «Συνολικές Προτιμήσεις Συστήματος και στη «Βασική Παραμετροποίηση». Στις «Συνολικές Προτιμήσεις Συστήματος» κάνουμε τις ρυθμίσεις που καθορίζουν πώς λειτουργεί το σύστημα συνολικά και ποιες προτιμήσεις θέλουμε να είναι ενεργοποιημένες και ποιες όχι. Για παράδειγμα, θα καθορίσουμε ποιο πρότυπο MARC θα χρησιμοποιήσουμε, σε ποιες γλώσσες θα είναι διαθέσιμο το σύστημα ή αν θα επιτρέπουμε στους χρήστες να εισάγουν ετικέτες (tags) στις εγγραφές μέσω του δημόσιου καταλόγου.

Οι «Βασικές Παράμετροι» συστήνεται να γίνουν με τη σειρά στην οποία εμφανίζονται και είναι το σημείο στο οποίο θα ρυθμίσουμε ανάμεσα σε άλλα πόσες βιβλιοθήκες θα χειριζόμαστε μέσω του συστήματός μας, τις κατηγορίες των μελών, τους κανόνες κυκλοφορίας υλικού, το βιβλιογραφικό πλαίσιο στο οποίο θα γίνεται η καταλογογράφηση, τους τύπους τεκμηρίων και τους διακομιστές Z39.50 μέσω των οποίων θα μπορούμε να κάνουμε ανάκτηση εγγραφών.

Κυκλοφορία Υλικού

Μέσω της κυκλοφορίας υλικού μπορούμε να κάνουμε δανεισμούς και επιστροφές υλικού στη βιβλιοθήκη μας ή σε κάποιο άλλο παράρτημα που διαχειριζόμαστε μέσω του συστήματός μας, να χειριστούμε τη μεταφορά υλικού από μία βιβλιοθήκη της κοινοπραξίας μας σε κάποια άλλη και να διαχειριστούμε τις κρατήσεις και τους εκπρόθεσμους δανεισμούς.

Μέλη

Η υπομονάδα «Μέλη» μας επιτρέπει να προσθέσουμε μέλη και να τα συνδέσουμε με τις κατηγορίες που έχουμε ήδη δημιουργήσει κατά την παραμετροποίηση. Εκτός από τους χρήστες της βιβλιοθήκης, καταχωρούμε και το προσωπικό και στη συνέχεια του δίνουμε συγκεκριμένες άδειες ανάλογα με τις εργασίες που θα του επιτρέπεται να κάνει όπως π.χ. να έχει πρόσβαση μόνο στην κυκλοφορία υλικού, ή στην κυκλοφορία υλικού και στην καταλογογράφηση ή να είναι πλήρης διαχειριστής του συστήματος. Η εισαγωγή μελών μπορεί να γίνει και ομαδικά με τη φόρτωση των δεδομένων από ένα αρχείο CSV (Comma Separated Values) μέσω της υπομονάδας «Εργαλεία»,

Αναζήτηση

Η αναζήτηση της διεπαφής προσωπικού μας επιτρέπει να κάνουμε αναζήτηση σε λέξεις-κλειδιά, τίτλο, ονόματα, θέματα, χρονολογία έκδοσης και εκδότη. Ταυτόχρονα μπορούμε να επιλέξουμε τον τύπο υλικού και τη βιβλιοθήκη στην οποία ανήκει. Μπορούμε επίσης να επιλέξουμε να μας εμφανίσει μόνο τα διαθέσιμα τεκμήρια και να τα ταξινομήσει κατά σχετικότητα, δημοτικότητα, συγγραφέα, ταξιθετικό αριθμό, ημερομηνία δημοσίευσης/πρόσκτησης και τίτλο.

Στα αποτελέσματα μπορούμε να δούμε τις εγγραφές σε κανονική μορφή, σε MARC και σε ISBD. Επίσης, ανάμεσα σε άλλα, μπορούμε να δούμε τα αντίτυπα, τις κρατήσεις, τις συνδρομές και μας δίνεται η δυνατότητα να επεξεργαστούμε απευθείας τις εγγραφές.

Λίστες

Οι Λίστες είναι λίστες με εγγραφές που φτιάχνουμε για διάφορους λόγους. Για παράδειγμα μπορούμε να φτιάξουμε μία λίστα με τα νέα αποκτήματα της βιβλιοθήκης ή κάποια άλλη που να περιέχει βιβλιογραφία για κάποιο θέμα εργασίας πάνω στην οποία εργάζονται οι μαθητές του σχολείου της γειτονιάς.

Χωρίζονται σε τρεις κατηγορίες, στις Δημόσιες που τις διαχειρίζεται ο δημιουργός τους αλλά μπορούν να τις δουν όλοι, στις Ιδιωτικές που τις διαχειρίζεται και τις βλέπει μόνο ο δημιουργός και στις Ανοικτές τις οποίες μπορούν να δουν και να διαχειριστούν όλοι.

Καταλογογράφηση

Η υπομονάδα καταλογογράφησης μας επιτρέπει να προσθέσουμε και να επεξεργαστούμε βιβλιογραφικές εγγραφές, εγγραφές καθιερωμένων όρων και εγγραφές περιοδικών εκδόσεων. Η εισαγωγή βιβλιογραφικών εγγραφών μπορεί να γίνει μέσω διακομιστή Z39.50 αλλά και ομαδικά μέσω της υπομονάδας «Εργαλεία».

Κατά την καταλογογράφηση καταχωρούμε τα δεδομένα των τεκμηρίων ή τα επεξεργαζόμαστε σε περίπτωση που τα φορτώσουμε μέσω διακομιστή Z39.50 στα βιβλιογραφικά πλαίσια που έχουμε δημιουργήσει κατά την παραμετροποίηση. Στα πεδία καθιερωμένων όρων και στα πεδία καθορισμένου μήκους (fixed-length) μας δίνεται η δυνατότητα να εισάγουμε καθιερωμένους όρους και δεδομένα με τη χρήση συνδεδεμένων υπομονάδων (plug-in). Αποθηκεύουμε τις εγγραφές και στη συνέχεια προσθέτουμε σε αυτές τα αντίτυπα που κατέχουμε. Όπου θέλουμε μπορούμε να ρυθμίσουμε να υπάρχουν

υποχρεωτικά και επαναλαμβανόμενα πεδία και πεδία που θα δίνουν πρόσβαση σε URL.

Μέσω των περιοδικών εκδόσεων μπορούμε να διαχειριστούμε τις συνδρομές μας και να ελέγξουμε ποια τεύχη έχουν αργοπορήσει. Στη συνέχεια μας δίνεται η δυνατότητα να στείλουμε μία σχετική ειδοποίηση στους προμηθευτές από τους οποίους αναμένουμε τα περιοδικά.

Προσκτήσεις

Μέσω της υπομονάδας Προσκτήσεων διαχειριζόμαστε τις παραγγελίες, τις προτάσεις που κάνουν οι χρήστες για αγορά νέου υλικού και αν θέλουμε τα κεφάλαια και κονδύλια της βιβλιοθήκης. Η διαχείριση των προσκτήσεων χωρίζεται στην κανονική και στην απλή. Στην κανονική, καταχωρούμε αναλυτικά τα στοιχεία της παραγγελίας συμπεριλαμβάνοντας και τους προμηθευτές αλλά και τα κονδύλια από τα οποία παίρνουμε χρήματα για να εκτελέσουμε την παραγγελία, ενώ στην απλή καταχωρούμε απλά τα βιβλιογραφικά δεδομένα χωρίς περαιτέρω λεπτομέρειες και οικονομικά στοιχεία.

Εκθέσεις

Οι Εκθέσεις μας επιτρέπουν να ανακτήσουμε στατιστικά στοιχεία που σχετίζονται με τις προσκτήσεις, τα μέλη, τον κατάλογο, την κυκλοφορία υλικού και τις περιοδικές εκδόσεις. Επίσης μας επιτρέπει να δημιουργήσουμε λίστες με τα απολεσθέντα τεκμήρια και τα τεκμήρια ανά κατηγορία υλικού.

Τις εκθέσεις μπορούμε είτε να τις δημιουργήσουμε μόνοι μας από την αρχή είτε να τις εξάγουμε από τον Βοηθό Καθοδηγημένης Δημιουργίας Εκθέσεων.

Εργαλεία

Στα Εργαλεία βρίσκονται οι υπόλοιπες υπηρεσίες όπως ο δημιουργός ετικετών και barcodes, το ημερολόγιο της βιβλιοθήκης, η επεξεργασία σχολίων και ετικετών που καταχωρούν τα μέλη στις εγγραφές, η φόρτωση εγγραφών και μελών καθώς και ο προγραμματιστής εργασιών, οι ειδοποιήσεις και η δυνατότητα εκτέλεσης απογραφής του καταλόγου.

Δημόσιος Κατάλογος (Opac)

Ο δημόσιος κατάλογος είναι ένας σύγχρονος κατάλογος ο οποίος επιτρέπει στον χρήστη να κάνει απλή και σύνθετη αναζήτηση, να περιηγηθεί στα θέματα και στις ετικέτες των εγγραφών, να εκτυπώσει εγγραφές, να αναζητήσει τον συγκεκριμένο τίτλο σε άλλες βάσεις δεδομένων και να έχει πρόσβαση στις

Λίστες και στην προσωπική του σελίδα. Επίσης, μπορεί να εξάγει εγγραφές σε διάταξη MODS, Dublin Core, MARCXML και MARC.

Κατά την αναζήτηση μπορεί να επιλέξει να αναζητήσει υλικό από μία συγκεκριμένη κατηγορία υλικού ή από μία συγκεκριμένη βιβλιοθήκη της κοινοπραξίας στην οποία ανήκει και στη συνέχεια να πάρει τα αποτελέσματα ταξινομημένα κατά σχετικότητα, δημοτικότητα, ταξιδετικό αριθμό, ημερομηνία και τίτλο. Όπως και στην αναζήτηση στη διεπαφή προσωπικού έτσι και εδώ υπάρχει η επιλογή να εμφανιστούν μόνο τα διαθέσιμα τεκμήρια.

Στην προσωπική του σελίδα έχει πρόσβαση αφού συνδεθεί με το όνομα χρήστη και τον κωδικό πρόσβασης που θα του δοθεί από τη βιβλιοθήκη. Στη συνέχεια μπορεί να αλλάξει τα προσωπικά του δεδομένα, να κάνει κρατήσεις, να προσθέσει ετικέτες και σχόλια στις εγγραφές, να δει το ιστορικό δανεισμών του, να δημιουργήσει τις δικές του βιβλιογραφικές λίστες και να κάνει προτάσεις για αγορά νέου υλικού.

Τη σελίδα του Δημόσιου Καταλόγου η βιβλιοθήκη μπορεί να τη χρησιμοποιήσει και ως αρχική σελίδα του ιστότοπού της καθώς μπορούμε να τη διαμορφώσουμε όπως θέλουμε μέσω της διαχείρισης του προγράμματος. Συγκεκριμένα μπορούμε να δημοσιεύουμε τα νέα της βιβλιοθήκης, τα νέα αποκτήματα, να προσθέσουμε κάποιο σταθερό κείμενο που μπορεί να είναι οδηγίες χρήσης του καταλόγου ή πληροφορίες για τη βιβλιοθήκη και να προσθέσουμε συνδέσμους προς τις υπόλοιπες σελίδες της βιβλιοθήκης αλλά και προς άλλες ενδιαφέρουσες και χρήσιμες πηγές.

ΕΞΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ

Στην Ελλάδα το Koha χρησιμοποιείται από το 2006 στη βιβλιοθήκη του Διεθνούς Κέντρου Ελληνικών και Μεσογειακών Σπουδών/College Year in Athens (College Year in Athens) και από το 2009 από τον Σύνδεσμο Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών (Heal-Link E-Books) για τη διαχείριση των ηλεκτρονικών βιβλίων. Ταυτόχρονα έχει δημιουργηθεί, το Koha Project GR (Koha Project GR), ένας ιστότοπος όπου υπάρχουν γενικές πληροφορίες και εγχειρίδια χρήσης στα ελληνικά.

Από τα τέλη του 2007 έχει ξεκινήσει η προσπάθεια εξελληνισμού του και το 2008 κυκλοφόρησε η 3.0 έκδοση που για πρώτη φορά συμπεριλάμβανε μετάφραση του προγράμματος στα Ελληνικά. Οι μεταφράσεις γίνονται μέσω της σελίδας Koha Pootle (Koha Pootle) και μπορεί να συνεισφέρει εθελοντικά

οποιοσδήποτε γνωρίζει την αγγλική γλώσσα και τη βιβλιοθηκονομική ορολογία. Για τις εκδόσεις 3.1 και 3.2 έχει μεταφραστεί ο OPAC κατά 100% ενώ το πρόγραμμα διαχείρισης κατά 94%, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι οι εργασίες των μεταφράσεων έχουν ολοκληρωθεί. Κάθε φορά που κυκλοφορεί μία νέα έκδοση προσθέτονται νέες λέξεις και προτάσεις που πρέπει να μεταφραστούν και πάντα πρέπει να γίνονται διορθώσεις.

Ενδιαφέρον για τον εξελληνισμό έχουν δείξει και εταιρείες πληροφορικής και πρόσφατα δημιουργήθηκε πλαίσιο καταλογράφησης με το UNIMARC στα ελληνικά. Εκτός από τις μεταφράσεις γίνεται εμπλουτισμός του συστήματος με περισσότερες λειτουργίες και διόρθωση σφαλμάτων (Μεταγνώση Πληροφορική Ε.Ε.).

Τα τρία τμήματα βιβλιοθηκονομίας του Τ.Ε.Ι Αθήνας, Τ.Ε.Ι. Θεσσαλονίκης και Ιονίου Πανεπιστημίου συνεισφέρουν στο έργο με τη σύνταξη και σε μερικές περιπτώσεις δημοσίευση στους ιστοτόπους των ιδρυμάτων σχετικών εργασιών που έχουν συντάξει οι φοιτητές κατά τις προπτυχιακές και μεταπτυχιακές τους σπουδές.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Θα μπορούσαμε να πούμε ότι η ανάπτυξη ελ/λακ και οι αρχές της βιβλιοθηκονομίας έχουν πολλά κοινά. Και οι δύο υποστηρίζουν την ελεύθερη πρόσβαση στην πληροφορία, και οι δύο είναι «πολιτισμοί δώρων», και οι δύο ελπίζουν ότι η πληροφορία που προσφέρουν θα χρησιμοποιηθεί για έναν καλύτερο κόσμο και ότι θα βοηθήσει τους πολίτες να ωριμάσουν πνευματικά και διανοητικά (Morgan 2003).

Το Κοha είναι μία απόδειξη ότι με οδηγό αυτές τις αρχές και αυτό τον τρόπο σκέψης μπορούμε να βοηθήσουμε τον κόσμο των βιβλιοθηκών και της πληροφορίας να εξελιχθεί και να προσφέρει τις υψηλού επιπέδου πληροφοριακές υπηρεσίες που κάθε πολίτης αυτού το κόσμου αξίζει.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛ/ΛΑΚ. Τί είναι το Ελεύθερο Λογισμικό/Λογισμικό Ανοικτού Κώδικα;
Ελεύθερο Λογισμικό/ Λογισμικό Ανοικτού Κώδικα

http://www.ellak.gr/index.php?option=com_openwiki&Itemid=103&id=ellak:%CF%84%CE%B9_%CE%B5%CE%AF%CE%BD%CE%B1%CE

[%B9 %CF%84%CE%BF %CE%B5%CE%BB%CE%BB%CE%B1%CE%BA](#) (πρόσβαση στις 16 Νοεμβρίου 2009)

Λειτουργικό Σύστημα GNU, Ο Ορισμός του Ελεύθερου Λογισμικού.
Λειτουργικό Σύστημα GNU <http://www.gnu.org/philosophy/free-sw.el.html>
(πρόσβαση στις 10 Νοεμβρίου 2009)

Μεταγνώση Πληροφορική Ε.Ε. Ολοκληρωμένο Σύστημα Βιβλιοθήκης KOHA
Metagnosi Software Ltd <http://www.metagnosi.gr/gr/index.php?id=115>
(πρόσβαση στις 19 Νοεμβρίου 2009)

Access. 2008. Koha 3.0 live at Delhi Public Library. Access: Asia's Newspaper
on Electronic Information Products and Services 67
<http://www.aardvarknet.info/access/number67/monthnews.cfm?monthnews=09>
(πρόσβαση στις 19 Νοεμβρίου 2009)

Athens County Public Libraries Catalog. Nelsonville Public Library.
<http://acpl.kohalibrary.com/> (πρόσβαση στις 20 Νοεμβρίου 2009)

Bissels, G. 2008. Implementation of an open source library management system:
Experiences with Koha 3.0 at the Royal London Homeopathic Hospital.
Program: electronic library and information systems 42(3):303-314.

College Year in Athens. <http://www.cyathens.org/> (πρόσβαση στις 19
Νοεμβρίου 2009)

Corrado, Edward M. 2005. The Importance of Open Access, Open Source and
Open Standards for Libraries. Issues in Science and Technology Librarianship.
<http://www.istl.org/05-spring/article2.html> (πρόσβαση στις 16 Σεπτεμβρίου
2009)

Eyler, Pat. 2003. Koha: a gift to libraries from New Zealand. Linux Journal 2.
<http://www.linuxjournal.com/article/6350> (πρόσβαση στις 15 Σεπτεμβρίου
2009)

Eyler, Pat and Stephen Hedges. 2003. Athens County Public Libraries: Question
and Answers <http://www.myacpl.org/?q=about/koha/qa> (πρόσβαση στις 9
Νοεμβρίου 2009)

Heal-Link E-books. Συλλογικός Κατάλογος. <http://koha.lib.ntua.gr/> (πρόσβαση στις 19 Νοεμβρίου 2009)

Johnsons, BWS. 2007. 700 Dollars and a Dream: Take a Chance on Koha, There's Very Little to Lose. The Code4Lib Journal. <http://journal.code4lib.org/articles/28>. (πρόσβαση στις 17 Σεπτεμβρίου 2009)

Jordan, M. 2003. The self-education of systems librarians. Library Hi Tech 21(3):273-279.

Koha. The Koha Open Source Library System. <http://koha.org/> (πρόσβαση στις 17 Σεπτεμβρίου 2009)

Koha Pootle. <http://translate.koha.org/> (πρόσβαση στις 19 Σεπτεμβρίου 2009)

Koha Project GR. 2009. Koha Project GR. <http://kohaprojectgr.greeklis.org/> (πρόσβαση στις 17 Σεπτεμβρίου 2009)

Library Technology Guides. Lib-web-cats. Library Technology Guides <http://www.librarytechnology.org/libwebcats/index.pl?SID=20091109247558593&code=lwc> (πρόσβαση στις 9 Νοεμβρίου 2009)

Morgan, Eric Lease. 2003. Open Source Software in Libraries: a workshop, Infomotions <http://infomotions.com/> (πρόσβαση στις 13 Νοεμβρίου 2009)

Muir, Scott P. 2005. An introduction to the open source software issue. Library Hi Tech 23 (4): 465-468.

Open Source Initiative. The Open Source Definition. Open Source Initiative <http://www.opensource.org/docs/definition.php> (πρόσβαση στις 10 Νοεμβρίου 2009)

Proffitt, Brian. 2002. Koha: a library checks out open source. LinuxPlanet. <http://www.linuxplanet.com/linuxplanet/reports/4408/1> (πρόσβαση στις 17 Σεπτεμβρίου 2009).

Riewe, Linda M. 2008. Survey of Open Source Integrated Library Systems. MSc thesis. San Jose: San Jose State University.